A part

Per PepMaria el dj., 15/02/2018 - 09:00

A les obres de teatre, els dramaturgs afegeixen en lletra cursiva indicacions perquè l'actor/triu faci certs gests o declami el text de manera particular: *Dirigint-se a Valère, De genolls,* etc. Una d'aquestes indicacions és *A part* : el personatge ha de dir-se coses que no vol fer saber als altres personatges, però que el públic sabrà. Aquesta asimetria d'informació té de vegades efectes còmics: el públic riu perquè entén coses que certs personatges no poden entendre (perquè no han escoltat alguns *A part*). O tràgics: el públic plora perquè sap el que li espera a un personatge que no sap el que li espera.A *L'avar* de Molière hi ha un moment (Acte IV, Escena VII) en què el vell avar cau en la desesperació perquè s'ha assabentat del robatori d'una caixa de diners que havia amagat al jardí. En aquest moment de dolor, Harpagon es dirigeix al públic per recuperar una informació que ell no té:
"Eh, de què parleu per allí? Del qui m'ha robat? Quin soroll feu allà dalt? Que hi és el meu lladre? Per gràcies, si teniu noves del meu lladre, suplico que me les digueu. No deu estar amagat allí, entre vosaltres? Tothom em mira i es posen a riure."
Aquesta intervenció d'Harpagon trenca la separació entre actor i espectadors, entre ficció i realitat. Tal vegada primer els espectadors s'entristeixen amb Harpagon (perquè s'identifiquen amb ell) i després se'n riuen (perquè se'n distancien: és un personatge de ficció!). En tot cas, el joc d'identificació i distància mostra que Molière ha aconseguit fer saltar les barreres entre l'Harpagon i el públic. Ara els espectadors (omniscients i descompromesos) han fet un pas cap a l'escenari i comencen a ser actors (desorientats i compromesos).
La distribució de papers que s'esdevé al teatre passa també en altres àmbits de la vida social. Per exemple, en els mitjans de comunicació podem identificar els protagonistes de la notícia amb els personatges teatrals; els lectors o telespectadors amb el públic del teatre; i els periodistes amb l'autor teatral. O en una cerimònia matrimonial, podem identificar els nuvis amb els personatges teatrals, els assistents amb el públic teatral; i el mossèn o el regidor municipal amb el director de l'obra de teatre. I en aquests altres àmbits socials també hi ha moments de confusió de papers en què els espectadors comencen a sentir-se actors: per exemple, quan els lectors esdevenen periodistes ("Cartes dels lectors"), o quan una parella de promesos espectadors del matrimoni comencen a pensar en llur propi casament, sentint-se així una mica nuvis...
En les situacions socials en què ens anem trobant, és bo adonar-nos de les posicions que s'hi reprodueixen, de les relacions que s'hi estableixen, dels valors que entren en joc i dels sentiments que s'hi experimenten: per fruir-les en llur riquesa i complexitat. Però és bo també preguntar-nos fins a quin punt en som actors: per desemmascarar les relacions de poder i treballar a favor de les principals víctimes de cada situació.
.....
· "Som actors a voltes, / espectadors a voltes, / senzillament i com si res,/ la vida ens dóna i pren paper." Lluís Llach *Un núvol blanc*

· "Ni als cels, ni en mig de l'oceà, ni en una gruta de les muntanyes hi ha el lloc on hom pugui romandre al marge de les conseqüències dels seus mals actes." *Dhammapada* 127.

· "El Mestre digué: 'Habitar on hi ha solidaritat humana és preciós. Qui tria de no residir en la solidaritat ¿com ha d'aconseguir saviesa?'" Confuci *Analectes* IV, 1.

· "Jesús va entrar a la sinagoga. Hi havia allí un home que tenia la mà paralitzada. Ells l'espiaven per veure si el curaria en dissabte i així poder-lo acusar. Jesús diu a l'home que tenia la mà paralitzada: "Aixeca't i posa't aquí al mig". Llavors els pregunta: "Què és permès en dissabte: fer el bé o fer el mal, salvar una vida o deixar-la perdre?" Però ells callaven. Jesús se'ls anà mirant, indignat i entristit per l'enduriment del seu cor, i digué a aquell home: "Estén la mà." Ell la va estendre, i la mà recobrà el moviment." *Evangeli de Marc* 3, 1-5.
.....
· Identifica una situació social on et toca ser actor; una altra on fas d'espectador; i una tercera on fas de director o autor.
· En quins moments d'aquestes situacions es confonen o inverteixen els papers?
· Quines relacions de poder s'hi estableixen i quines són les principals víctimes?
· En qualsevol d'aquestes situacions: què puc fer per facilitar que les víctimes tinguin més capacitat de decisió?